

Φοιτητές με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες:

Ποιοι είναι και τι χρειάζονται σύμφωνα με
το κοινωνικό μοντέλο της αναπηρίας

Κατερίνα Μανιαδάκη

Καθηγήτρια αναπτυξιακής ψυχοπαθολογίας

Διευθύντρια Ερευνητικού Εργαστηρίου Ε.ΣΥ.ΨΥ.ΚΟΠ

Τμήμα Κοινωνικής Εργασίας, Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής

Πρώτο μέρος

Φοιτητές με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες.

Ποιοι είναι;

Τι είναι αναπηρία
σύμφωνα με το
κοινωνικό
μοντέλο;

- **Αναπηρία** είναι η απώλεια ή ο περιορισμός των ευκαιριών ή δυνατοτήτων
- των ατόμων που έχουν υποστεί κάποια **βλάβη**
- να συμμετέχουν **ισότιμα** στην κοινωνική ζωή εξαιτίας **φυσικών ή κοινωνικών εμποδίων**.

Ως εκ τούτου, οι κοινωνικές διεργασίες είναι αυτές που εμποδίζουν τους ΦμεΑ από την πλήρη συμμετοχή στην ακαδημαϊκή ζωή και όχι αυτή καθαυτή η βλάβη.

ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ Ε.Ε.

Κατοχυρώνει πλήρως τα δικαιώματα των ΑμεΑ και υποχρεώνει το ελληνικό κράτος να εξασφαλίσει μέσω νομοθετικών ρυθμίσεων το δικαίωμα τους στην ισότιμη πρόσβαση στην εκπαίδευση.

ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Άρθρο 21, Παρ. 6. του Συντάγματος της Ελλάδος:

«Τα άτομα με αναπηρίες έχουν δικαίωμα να απολαμβάνουν μέτρων που εξασφαλίζουν την αυτονομία, την επαγγελματική ένταξη και τη συμμετοχή τους στην κοινωνική, οικονομική και πολιτική ζωή της Χώρας.»

Νόμος 4074/11-04-12 (ΦΕΚ 88 Α')

Κύρωση της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία (ΑμεΑ):

«Τα Συμβαλλόμενα Κράτη διασφαλίζουν ότι τα άτομα με αναπηρίες είναι σε θέση να έχουν πρόσβαση στη γενική τριτοβάθμια εκπαίδευση, στην επαγγελματική κατάρτιση, στην εκπαίδευση ενηλίκων και στη δια βίου μάθηση, χωρίς διακρίσεις και σε ίση βάση με τους άλλους. Για το λόγο αυτό, τα Συμβαλλόμενα Κράτη διασφαλίζουν ότι παρέχεται εύλογη προσαρμογή στα άτομα με αναπηρίες.»

Νόμος 4485/2017

Λαμβάνεται ιδιαίτερη μέριμνα για τους ΦμεΑ.

Η εξασφάλιση της ισότιμης συμμετοχής των ΦμεΑ στην εκπαιδευτική διαδικασία είναι υποχρέωση όλων μας και όχι ζήτημα καλής θέλησης!

ΑΤΟΜΙΚΗ ΕΥΘΥΝΗ

Στην πραγματικότητα όμως, δεν αρκούν οι διεθνείς διακηρύξεις για τα δικαιώματα των ΑμεΑ, η τυπική αναγνώρισή τους και οι σχετικές συνταγματικές ρυθμίσεις και διατάξεις.

Εάν ο καθένας μας δεν ευαισθητοποιηθεί, δεν ενημερωθεί και δεν πάρει ΑΠΟΦΑΣΗ να στηρίζει έμπρακτα καθημερινά την ισότιμη συμμετοχή των ΦμεΑ στην ακαδημαϊκή κοινότητα, τότε το Πανεπιστήμιο θα εξακολουθεί να προκαλεί αναπηρία στα μέλη του!

ΥΠΟΧΡΕΩΣΗ ΤΟΥ ΣΥΓΧΡΟΝΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ

Ως εκ τούτου...

Το Πανεπιστήμιο πρέπει να διαχειρίζεται με ιδιαίτερη ευαισθησία τις ανάγκες των ΦμεΑ και, στο πλαίσιο της κείμενης νομοθεσίας και της διεθνούς πρακτικής, να εξασφαλίζει την αναγκαία υποδομή και υποστήριξη, καθώς και τις αναγκαίες συνθήκες, για την απρόσκοπτη συμμετοχή τους στην εκπαιδευτική διαδικασία και την επιτυχή ολοκλήρωση των σπουδών τους και ένταξή τους στην αγορά εργασίας.

ΒΑΣΙΚΕΣ ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΦμεΑ

Φοιτητές με κινητικές αναπηρίες

Φοιτητές με αισθητηριακές αναπηρίες

- ✓ Κώφωση, βαρηκοΐα
- ✓ Αναπηρία όρασης

Φοιτητές με νευροαναπτυξιακές διαταραχές

- ✓ Διαταραχή Ελλειμματικής Προσοχής-Υπερκινητικότητα (ΔΕΠ-Υ)
- ✓ Ειδική Μαθησιακή Διαταραχή (δυσλεξία, δυσγραφία, δυσαριθμσία)
- ✓ Διαταραχή Αυτιστικού Φάσματος (ΔΑΦ)

Φοιτητές με προβλήματα λόγου και ομιλίας

- ✓ Δυσarthρία
- ✓ Τραυλισμό

Φοιτητές με προβλήματα ψυχικής υγείας

ΟΜΩΣ ΝΑ ΘΥΜΑΣΤΕ...

**Οι άνθρωποι με
παρόμοια
προβλήματα δεν
έχουν απαραίτητως
και παρόμοιες
ανάγκες!**

**Ο κάθε φοιτητής είναι μοναδικός και ξέρει
καλύτερα τι τον διευκολύνει και τι όχι.
Ρωτήστε τον!**

ΒΑΣΙΚΑ ΕΜΠΟΔΙΑ ΚΑΙ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ ΤΩΝ ΦμεΑ

Οι ΦμεΑ είναι πιθανόν:

- Να έχουν ταλαιπωρηθεί από πολύχρονες ιατρικές θεραπείες.
- Να προέρχονται από ειδικά εκπαιδευτικά πλαίσια, προσαρμοσμένα στις ανάγκες τους.
- Να έχουν περιορισμένη κοινωνική ζωή.
- Να εξαρτώνται από την οικογένειά τους και να έχουν περιορισμένη αυτονομία ως ενήλικες.

- Η πρόσβαση στη διαπροσωπική επικοινωνία με τα μέλη της ακαδημαϊκής κοινότητας
- Η πρόσβαση στις πανεπιστημιακές κτιριακές εγκαταστάσεις
- Η πρόσβαση στο εκπαιδευτικό υλικό (έντυπο και ηλεκτρονικό)
- Η πρόσβαση στον πίνακα και τις προβολές της αίθουσας διδασκαλίας
- Η συμμετοχή στις εξετάσεις

Αλλά επίσης...

Η ελλιπής αποδοχή, κατανόηση και διάθεση στήριξης από τα μέλη της ακαδημαϊκής κοινότητας, καθώς οι φοιτητές αυτοί ενδέχεται να χρήζουν εξατομικευμένης εκπαιδευτικής υποστήριξης.

Δεύτερο μέρος

- Φοιτητές με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες.

Τι χρειάζονται;

ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ

1

Ενημερωθείτε από έγκυρες πηγές για το είδος της αναπηρίας του εκάστοτε φοιτητή.

2

Ρωτήστε τον ίδιο τον φοιτητή τι χρειάζεται.

3

Δείξτε προσωπικό ενδιαφέρον.

4

Κατευνάστε το άγχος του και υιοθετήστε υποστηρικτικό ύφος.

5

Αποφεύγετε τους χαρακτηρισμούς και τα επικριτικά σχόλια.

6

Δώστε το παράδειγμα αποδοχής της διαφορετικότητας.

7

Παρέχετε όσο το δυνατόν εξατομικευμένη εκπαιδευτική καθοδήγηση.

8

Ακολουθήστε τις οδηγίες εξετάσεων ΦμεΑ του ΠΑ.Δ.Α.
<https://prosvasi.uniwa.gr/rythmiseis-gia-tis-exetaseis/>

Η υιοθέτηση των παραπάνω δε συνιστά επιεική μεταχείριση αλλά εξασφάλιση της ισότιμης συμμετοχής των ΦμεΑ στην ακαδημαϊκή εκπαίδευση και της αξιολόγησης των γνώσεών τους, με τρόπο προσβάσιμο σε αυτούς.

ΓΕΝΙΚΕΣ ΟΔΗΓΙΕΣ

- ✓ Προετοιμάστε το υλικό σας με βάση της οδηγίες παραγωγής προσβάσιμων εγγράφων και παρουσιάσεων του ΕΚΠΑ <https://access.uoa.gr/DAG/>.
- ✓ Αναρτήστε το υλικό κάθε μαθήματος (διαφάνειες, άρθρα, κλπ.) στην ηλεκτρονική τάξη ΠΡΙΝ το μάθημα.
- ✓ Κοινοποιήστε τη βιβλιογραφία και την εξεταστέα ύλη του μαθήματος από την έναρξη του ακαδημαϊκού εξαμήνου.
- ✓ Κατά τη διάρκεια του μαθήματος, χρησιμοποιείτε τη μορφοποίηση των διαφανειών (αλλαγή χρώματος, κίνηση κ.λπ.) ώστε να φαίνεται ξεκάθαρα ποιο ακριβώς σημείο της διαφάνειας συμπίπτει με την προφορική σας εισήγηση.
- ✓ Το κείμενο της κάθε διαφάνειας δεν πρέπει να ξεπερνά τις 10 γραμμές και πρέπει να είναι γραμμένο σε γραμματοσειρά ίση ή μεγαλύτερη του 24.
- ✓ Αν βιντεοσκοπείτε το μάθημά σας, είναι πολύ βοηθητικό να το αναρτήσετε, με πρόσβαση μόνο στους ΦμεΑ, εάν δεν επιθυμείτε την ανοιχτή πρόσβαση.
- ✓ Δώστε πρόσθετο χρόνο στους ΦμεΑ για την υποβολή εργασιών, παρέχοντας εξατομικευμένη καθοδήγηση.

ΦΟΙΤΗΤΕΣ ΜΕ ΔΕΠ-Υ (ΚΑΙ ΔΥΣΛΕΞΙΑ)

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΟΔΗΓΙΕΣ

ΒΑΣΙΚΕΣ ΔΥΣΚΟΛΙΕΣ

Παρορμητικότητα και περιορισμένος αυτοέλεγχος

Νευρικότητα και ανάγκη αυξημένης κινητικότητας

Απροσεξία και διάσπαση προσοχής

Δυσκολίες στη διαχείριση χρόνου και ανυπομονησία

Δυσκολίες στην οργάνωση

Χαοτική σκέψη και μεταπήδηση από το ένα θέμα στο άλλο

Εύκολη ματαίωση και γρήγορη παραίτηση

1. Τοποθετήστε τους φοιτητές στις μπροστινές θέσεις της αίθουσας, ώστε να είναι μακριά από πόρτες και παράθυρα.
2. Επαναφέρετέ τους ευγενικά στο μάθημα ζητώντας τη γνώμη τους για κάτι εάν βλέπετε να μην παρακολουθούν.
3. Εάν δίνουν την εντύπωση ότι δεν σας ακούν ενώ μιλάτε, είναι επειδή έχουν διάσπαση προσοχής και όχι επειδή αδιαφορούν.
4. Εάν πετάγονται στο μάθημα, το κάνουν λόγω παρορμητικότητας. Υπενθυμίσετε ευγενικά και σταθερά τους κανόνες συμμετοχής.
5. Εμπλέκετέ τους τακτικά στη συζήτηση.
6. Οι φοιτητές αυτοί βοηθούνται ιδιαίτερα από μαθήματα καλά οργανωμένα, ξεκάθαρες οδηγίες και σαφή χρονοδιαγράμματα.
7. Χρησιμοποιήστε οπτικό υλικό.
8. Είναι απαραίτητα τα διαλείμματα!

ΦΟΙΤΗΤΕΣ ΜΕ ΔΑΦ

ΒΑΣΙΚΕΣ ΔΥΣΚΟΛΙΕΣ

Κυριολεκτική σκέψη,
δυσκολία κατανόησης
μεταφορικού λόγου

Δυσκολία να μπουν στη
θέση του άλλου

Δυσκολία προσαρμογής
στις αλλαγές

Δυσκολία σύνδεσης
πληροφοριών

Δυσκολίες στην
αποκωδικοποίηση των
κοινωνικών σημάτων

Υπερευαίσθησία σε έντονους
ήχους και ερεθίσματα

Πιθανά συναισθηματικά
ξεσπάσματα

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΟΔΗΓΙΕΣ

1. Χρησιμοποιήστε κυριολεξία στην επικοινωνία μαζί τους. Αποφύγετε μεταφορές, συμβολισμούς, υπονοούμενα, χιούμορ.
2. Μην επιμένετε για διατήρηση βλεμματικής επαφής εάν το άτομο την αποφεύγει.
3. Διατηρήστε όσο το δυνατόν σταθερές ρουτίνες στο μάθημα και ενημερώστε έγκαιρα για οποιαδήποτε αλλαγή ΠΡΙΝ αυτή συμβεί.
4. Μην τους αγγίζετε.
5. Μην παρεξηγήστε με τα «κοινωνικά ολισθήματα». Δεν είναι αγενείς, απλώς δυσκολεύονται με τις κοινωνικές συμβάσεις.
6. Απομακρύνετε τους από την αίθουσα και οδηγήστε τους σε έναν ήσυχο χώρο όπου μπορούν να ηρεμήσουν σε περίπτωση συναισθηματικού ξεσπάσματος.
7. Χρησιμοποιείτε ήρεμο τόνο φωνής και μην τους φωνάζετε!

ΦΟΙΤΗΤΕΣ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ ΟΡΑΣΗΣ

- 1.** Στις διαφάνειες επιλέξτε έντονη αντίθεση με τη χρήση μαύρης γραμματοσειράς (κατά προτίμηση > 24) σε λευκό ή κίτρινο φόντο ή το αντίθετο.
- 2.** Το υλικό προς μελέτη και οι ασκήσεις θα πρέπει να έχει προσβάσιμη μορφή. Ακολουθήστε τις οδηγίες του ΕΚΠΑ.
- 3.** Σε περίπτωση που προβάλετε βίντεο ή εικόνες, το αρχείο θα πρέπει να υποστηρίζεται από περιγραφή του περιεχομένου.
- 4.** Συμβουλευτείτε τη Συλλογή Δωρεάν Λογισμικού Υποστηρικτικών Τεχνολογιών για ΑΜΕΑ ΑΘΗΝΑ
<https://access.uoa.gr/ATHENA/>

ΦΟΙΤΗΤΕΣ ΜΕ ΚΩΦΩΣΗ Η ΒΑΡΗΚΟΪΑ

- 1.** Να είστε σε κοντινή απόσταση και να διατηρείτε βλεμματική επαφή με τον συνομιλητή σας.
- 2.** Να μιλάτε καθαρά με κανονικό ρυθμό, όχι πολύ γρήγορα ούτε πολύ αργά.
- 3.** Μην καλύπτετε με κανέναν τρόπο το στόμα σας ενώ μιλάτε.
- 4.** Να επαναλαμβάνετε τα σχόλια και τις ερωτήσεις των άλλων φοιτητών.
- 5.** Σε περίπτωση που προβάλετε βίντεο ή εικόνες, το αρχείο θα πρέπει να υποστηρίζεται από υπότιτλους.
- 6.** Χρησιμοποιήστε χαρτί και μολύβι για την επικοινωνία, αν χρειάζεται.
- 7.** Δώστε χρόνο στον φοιτητή για να εκφραστεί και μη δείχνετε ανυπομονησία.

ΧΡΗΣΙΜΕΣ ΣΥΝΔΕΣΕΙΣ

[Κανόνες Συμπεριφοράς στην Καθημερινή Επικοινωνία με Άτομα με Αναπηρία – 2009](#)

<http://www.specialeducation.gr/frontend/index.php>

<https://www.adhdhellas.org/>

[Φοιτητές με δυσλεξία](#)

[Φοιτητές με δυσγραφία](#)

[Φοιτητές με προβλήματα ακοής](#)

[Φοιτητές στο φάσμα του αυτισμού: Στήριξη στην τριτοβάθμια εκπαίδευση](#)

BINTEO

[Φοιτητές στο φάσμα του αυτισμού](#)

[Ενήλικες με ΔΕΠ-Υ](#)

[Στο ακαδημαϊκό τέταρτο: Φοιτητές με Αναπηρία I](#)

[Ταινία μικρού μήκους για τον τραυλισμό](#)

Η παρούσα διάλεξη θα βρίσκεται αναρτημένη στην ιστοσελίδα του ερευνητικού εργαστηρίου Ε.ΣΥ.ΨΥ.ΚΟΠ.

<https://lab-socialwork.uniwa.gr/>

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

**Η πραγματική αναπηρία
είναι η έλλειψη σεβασμού
προς τον συνάνθρωπο!**

**Το πραγματικό κριτήριο του πολιτισμού,
της παιδείας αλλά και του ακαδημαϊκού
μας ήθους είναι η εξασφάλιση
προσβασιμότητας, ίσων ευκαιριών και
σεβασμού στους φοιτητές μας με
αναπηρία.**

[Το ραγισμένο δοχείο](#)

*Σας ευχαριστώ πολύ
για την προσοχή σας*

maniadaki@uniwa.gr